

ENGELLİLERDE SOSYAL GELİŞİM YETERSİZLİKLERİ: SOSYALLEŞME SÜRECİNDE SPORUN FAYDALARI

SOCIAL PROGRESS INADEQUACIES IN THE HANDICAPPED: BENEFITS OF SPORT IN SOCIALISING PROCESS

¹Ahmet ŞAHİN*

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü,
Burdur, Türkiye

* e-mail: asahin@mehmetakif.edu.tr

ÖZET

Engelli bireyler, toplum içinde sıklıkla karşılaşılan, çeşitli alanlarda gelişim yetersizliklerine sahip olan, söz konusu yetersizlikleri nedeniyle normal gelişim gösteren insanların sahip oldukları birçok haktan faydalanamayan bireylerdir. Bu durum, engelli bireylerin günlük hayatlarında ve toplumsal yaşamlarında bazı sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Söz konusu sorunların başında da sosyal gelişim yetersizlikleri gelmektedir. Literatürde yer alan birçok araştırmada engelli bireylerin sahip oldukları engel türüne ve engel seviyesine göre bazı sosyal problemler yaşadıkları tespit edilmiştir. Engelli bireylerin sosyal gelişimlerinin desteklenmesinde çeşitli aktiviteler ve terapi yöntemleri kullanılmaktadır. Bunlardan birisi de spor aktiviteleridir. Bilindiği gibi spor etkinliklerine katılım insanların sağlık kalitelerini arttırmakta, fiziksel ve ruhsal sağlığın korunmasına katkı sağlamaktadır. Engelli bireyler için spor etkinlikleri birer sosyalleşme aracı olarak görülmektedir. Yapılan bu araştırmada da engelli bireylerde spora katılımın sosyalleşme üzerine etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Engellilik, spor, sosyalleşme

ABSTRACT

The handicapped are individuals who are often encountered in society, have development disabilities in various areas, and cannot benefit from many rights utilised by people with normal development due to their disabilities in question. This situation causes certain problems in handicapped individuals' daily and social life. Social development disabilities are the main one among aforesaid problems. In many researches in body of literature, it is found that the handicapped experiences certain social problems depending on their handicap and level of disability. Various activities and therapy methods are used in supporting social development of handicapped individuals. One of these activities is sports. As known, participation in sport activities enhances people's health quality and contributes protection of their physical and spiritual health. Sport activities are considered as a socialising means for handicapped individuals. In this research, it is aimed to evaluate effects of participation of sport activities on handicapped individuals' socialising.

Keywords: Disability, sports, socialising

JEL CODE: L83

GİRİŞ

İnsanların yaşamları boyunca toplum içerisinde yerine getirmekle yükümlü oldukları bazı rolleri ve görevleri bulunmaktadır. İnsanların çeşitli faktörlere bağlı olarak toplum içerisinde sahip oldukları rolleri ve görevleri yerine getirememeleri durumları “engellilik” olarak tanımlanmaktadır (Özsoy ve ark., 2002). Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi’nde ise engellilik kavramı “bireyin sahip olduğu çeşitli noksanlıklara bağlı olarak kendi kendisine yapması gereken işleri yerine getirememesi” şeklinde tanımlanmıştır (Öztürk, 2011). Literatürde yer alan tanımlar incelendiği zaman, engellilik kavramının içerisinde noksanlık, yetersizlik veya eksiklik gibi durumları içinde barındırdığı söylenebilir. Ancak burada

üzerinde önemli durulması gereken nokta, her yetersizlik veya noksanlığın engellilik kavramı içerisinde değerlendirilmemesidir. Özsoy ve arkadaşları'na (2002) göre, insanların sahip oldukları rol ve görevleri yerine getirmelerini olumsuz yönde etkileyen yetersizlikler belirli bir zaman dilimi içerisinde engele dönüşmektedir.

Engellilik durumu doğum öncesi faktörlere bağlı olarak ortaya çıkabileceği gibi, bazen doğum esnasında yaşanan kazalar, bazen de doğumdan sonraki yaşamda meydana gelen kaza, travma veya hastalıklara bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir (Cumurcu, Karlıdağ & Almış, 2012). Engellilik durumu farklı biçimlerde ortaya çıkmakta olup, sahip oldukları özelliklere ve yetersizliklere göre engelli bireyler bazı sınıflara ayrılmaktadır. Literatürde engelli bireylerin genellikle işitme engelli, görme engelli, bedensel (ortopedik) engelli ve zihinsel engelli bireyler şeklinde sınıflandırıldığı görülmektedir (Babic ve ark., 2011; Demirbilek, 2013).

Engelli bireylerin sahip oldukları engel türleri ve düzeyleri yaşamlarını olumsuz yönde etkilemekte olup, engelli bireylerin sosyal gelişimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir (Shargorodsky ve ark., 2010; Özgür, 2011; Güner, 2015a). Örneğin; zihinsel engelli bireylerin sosyal hayatlarında sorunlu bir kişilik yapısına sahip oldukları görülmektedir (Kayrak, 2014). Bunun temelinde engelli bireylerin sahip oldukları sosyal rolleri büyük ölçüde yerine getirememelerinin yattığı düşünülebilir (Yetim, 2014). Toplum içerisinde bulunan insanlar da genellikle engelli bireyleri sosyal hayatın dışında gördükleri bilinmektedir. Yapılan bir araştırmada üniversite öğrencilerinin zihinsel engelli bireyleri nasıl tanımladıkları incelenmiş, araştırmanın sonunda üniversite öğrencilerinin zihinsel engelli bireyleri “sosyal hayat içerisinde dışlanmış birey” olarak tanımladıkları tespit edilmiştir (Tortop ve ark., 2014).

İnsanların eğlenceli vakit geçirmek, yarışmak, mücadele etmek, sağlıklı bir yaşam tarzına kavuşmak için belirli kurallar dâhilinde gerçekleştirdikleri bilinçli ve maksatlı hareketler bütünü “spor” olarak tanımlanmaktadır (Ramazanoğlu ve ark., 2005). İnsanların yaşamında tarih boyunca önemli bir yere sahip olan spor etkinlikleri günümüzde toplumsal açıdan oldukça geniş bir kitleye hitap etmektedir (Özen, Eygü & Kabakuş, 2013). Bunun yanında literatürde yer alan araştırmalarda insanların sağlıklıları açısından birçok faydası olan spor etkinliklerinin (Güner, 2015b) sosyal gelişimin desteklenmesine (Bailey, 2006; Keskin, 2014) ve saldırgan davranışların azalmasına katkı sağladığı belirtilmektedir (Uluşık ve Pepe, 2015).

Normal gelişim gösteren insanlarda olduğu gibi engelli bireylerde de spor etkinliklerine katılımın bazı faydaları bulunmaktadır. Bu faydalardan birisi de sosyal gelişim alanında karşımıza çıkmaktadır. Literatürde yer alan araştırma bulguları, sahip oldukları engel türüne ve düzeyine göre düzenli olarak spor etkinliklerine katılımın engelli bireylerde sosyal gelişimi desteklediğini göstermektedir. Yapılan bu araştırmada da spora katılımın engelli bireylerin sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Engelli Bireylerde Sosyal Gelişim Yetersizlikleri

Engelli bireyin sahip oldukları yetersizlikler her şeyden kendi yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak engellilik durumu bireyin kendi yaşamının yanında toplumsal yaşamı da olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü engelli bireyler toplumun istek ve beklentilerini karşılama konusunda zorluk yaşamaktadırlar (Özsoy ve ark., 2002). Özellikle zihinsel engelli bireylerin sahip oldukları sosyal beceriler normal gelişim gösteren akranlarına kıyasla daha yavaş gelişmektedir (Özbey, 2006). Hatta otizm gibi ağır zihinsel engelli bireylerde sosyal gelişim ve sosyal etkileşim oldukça zayıftır (Korkmaz, 2003).

Engelli bireylerde yaşanan sosyal çevreye uyum sağlayamama söz konusudur (Doğan &

Çitil, 2011). İlhan & Esentürk (2014) tarafından yapılan araştırmada da zihinsel engelli bireylerde ciddi düzeyde yaşanan çevreye uyum sağlama problemi yaşadıkları belirtilmiştir. Zihinsel engelli bireylerin yaşadıkları çevreye uyum sağlama konusunda sorunlar yaşamalarının temelinde zihinsel ve fiziksel açıdan toplumsal beklentileri karşılama zorluğu çekmeleri yatmaktadır. Bu nedenle zihinsel engelli bireylerin sosyal açıdan gelişim düzeyleri düşüktür ve sosyal gelişimlerini destekleyici aktivitelere katılmaları gerekmektedir.

Görme engelli bireyler sosyal açıdan gelişim problemleri yaşayan diğer bir engel grubudur. Çünkü görme engelli bireylerin sahip oldukları görme yetersizliğine bağlı olarak yaşadıkları çevrede rahat hareket etmeleri, toplum içerisinde sahip oldukları birçok rol ve görevi yerine getirmeleri mümkün değildir. Bu durum, zamanla görme engelli bireylerin toplumdan uzaklaşmalarına ve sosyal açıdan bazı problemler yaşamalarına zemin hazırlamaktadır.

Engellilerin Sosyalleşme Sürecinde Sporun Etkisi

Spor etkinliklerine katılımın insanlara sağladığı birçok sosyal fayda bulunmaktadır. Spora katılımın sağladığı sosyal faydaların başında arkadaş edinme, saygınlık kazanma, dayanışmayı öğrenme, kurallara ve rakibe saygı duyma becerisi kazandırma gibi faydalar gelmektedir (Bulgu, 2013). Engelli bireylerde de sosyal gelişimin desteklenmesinde spora katılımın önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir (Eraslan & Hekim, 2015).

Günümüzde engelli bireylerin ilgilenebilecekleri birçok spor dalının olduğu bilinmektedir. Engelli bireylerin sahip oldukları engel türüne göre katılabilecekleri spor etkinliklerinin başında ampute futbol, tekerlekli sandalye dans, satranç, futsal atıcılık, bocce, halter, kayak, masa tenisi, okçuluk, oturarak voleybol, ayakta voleybol (işitme engelliler), tekerlekli sandalye basketbol, (görme engelliler), goalbal (görme engelliler), atletizm, badminton ve bilek güreşi gelmektedir (Taşkın, 2014). Engelli bireylerde spor etkinlikleri bazen rehabilitasyon amacıyla kullanılmakta olup, spor etkinliklerine katılım engelli bireylerin toplum içine girmelerine katkı sağlamaktadır (Yetim, 2014). Bu nedenle farklı engel gruplarında bulunan bireyler için spor etkinlikleri önemli birer sosyalleşme aracı olarak değerlendirilmektedir (Şirinkan, 2011). Literatürde engelli bireylerde spora katılımın sosyal açıdan faydalarına ilişkin birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Literatürde konuya ilişkin olarak yapılan bazı araştırma bulguları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Engellilerde Spora Katılımın Sosyal Açından Faydalarına İlişkin Araştırma Bulguları

Yazar & Tarih	Elde Edilen Araştırma Bulguları
Yaman, 2015	Hafif zihinsel engelli bireylerde oyun ve spor etkinliklerinin grup üyeliği kazanma ve takım çalışmasına katılma gibi sosyal yönleri geliştirdiği belirlenmiştir.
Duman & Sukan, 2014	Ebeveyn görüşlerine göre, zihinsel engellilerde fiziksel aktiviteye katılımın iletişim becerilerini geliştirdiği, bunun yanında çocukların toplum içinde daha fazla kabul görmeye başladıkları tespit edilmiştir.
Keskin, Güvendi & Altıncı, 2014	Bedensel engellilerde spora katılımın sosyalleşme üzerine olumlu katkıları olduğu tespit edilmiştir. Sporun sosyal etkilerinin genel olarak arkadaş edinme, grup üyeliği kazanma, takım çalışmasını önemseme ve hoşgörülü olma gibi alanlarda gerçekleştiği ifade edilmiştir.
Büyükyıldırım, Temel & Erdem, 2014	Görme engelli bireylerde spora katılımın kendilerini ifade etme becerilerini geliştirdiği, toplumsal uyum düzeylerini arttırdığı belirlenmiştir.
Çamur, 2013	Spora katılımın işitme engelli bireylerin sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.
Namlı, 2012	Otizmlili çocuklarda spora katılımın sosyal davranış problemlerini azalttığı tespit edilmiştir.
Çavdar, 2011	7-11 yaş grubunda bulunan öğretilebilir zihinsel engelli çocuklarda düzenli beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımın başkalarının farkında olma, grup etkinliklerine katılım ve iletişim gibi sosyal becerilerin gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir.
Berber, 2011	İlköğretim çağındaki işitme engelli çocuklarda spora katılımın sosyal gelişimi olumlu yönde desteklediği belirlenmiştir.
Esen, 2010	Otizmlilerde spora katılımın sosyal davranış biçimlerini geliştirdiği tespit edilmiştir.
Pan, 2010	Otizmlili bireylere uygulanan yüzme egzersizlerinin sosyal gelişimin desteklenmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir.
Demirdağ, 2010	Öğretilebilir zihinsel engelli çocuklarda spora katılımın teşekkür etme, özür dileme ve liderlik gibi sosyal beceri davranışlarının gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir.
Şahin & Işitan, 2010	Hafif zihinsel engelli ve öğrenme güçlüğü olan bireylerde spora katılımın sosyal beceri gelişimini ve arkadaş ilişkilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.
Şenel, 2009	Otizmlili çocuklarda spor ve sanat etkinliklerine katılımın sosyal gelişimin önemli bir belirleyicisi olan iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir.
İlhan, 2008	Zihinsel engelli çocuklarda spora katılımın sosyal gelişimi desteklediği tespit edilmiştir. Sosyal gelişim gösterilen alanların başında grup faaliyetlerine katılma, başkalarıyla etkileşim ve paylaşımcılık gibi alt alanların geldiği tespit edilmiştir.

Engelli bireyler çocukluk yıllarından itibaren sosyal açıdan kısıtlı bir yaşam tarzına sahiptirler. Hatta öğrencilik yıllarında engelli bireylerin ev ve okul ortamı dışında sahip oldukları sosyal bir ortam bulunmamaktadır. Bu nedenle özellikle küçük yaşlardan itibaren engelli bireylerin sosyal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla spor etkinliklerine yönlendirilmeleri oldukça önemlidir (Hekim, 2014). Engellilerde spora katılım her şeyden

önce topluma adapte olmalarına büyük katkı sağlamaktadır (Koparan, 2003). Özellikle grup halinde gerçekleştirilen spor etkinlikleri engelli bireylerin bir araya gelmelerine ve toplumla bütünleşmelerine katkı sağlamakta, böylece engelli bireylerin sosyal gelişimlerini desteklemektedir (Esatbeyoğlu & Karahan, 2014)

Sonuç

Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman, sporun sosyal ve toplumsal boyutları olduğu, spora katılımın psikolojik yapıyı ve sosyal gelişimi desteklediği, buna paralel olarak insanların sosyalleşme süreçlerine katkı sağladığı görülmektedir. Sahip olduğu bu özellikleri nedeniyle spor etkinlikleri engelli bireylerin sosyal gelişimlerinin desteklenmesinde de sıklıkla kullanılmaktadır. Bu kapsamda engellilerde spor etkinliklerinin sosyal gelişimi destekleyen birer “terapi ve rehabilitasyon” aracı olduğu söylenebilir. Literatürde konu ile ilgili yapılan araştırma bulguları da engelli bireylerde spora katılımın sosyal gelişimi desteklediğini göstermektedir. Yapılan araştırma bulguları göz önünde bulundurularak engelli bireylerin spora katılımlarının artırılarak sosyal gelişimlerinin desteklenmesine yönelik tedbirler alınması gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Babic, V., Ciliga, D., Gracin, F., & Bobic, T. T. (2011). Sport for people with disabilities in Croatia, *Selçuk University Journal of Physical Education And Sport Science*, 13(special issue), 1-4.
- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of School Health*, 76(8), 397-401.
- Berber, R. (2011). *Sporun işitme engellilerin sosyalleşmesi üzerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Bulgu, N. (2013). Spora katılımında toplumsal fayda: Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi öğrencileri örneği. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 18, 25-45.
- Büyükyıldırım, H., Temel, C., & Erdem, M. (2014, Mayıs). *Sporun görme engelliler için önemi ve spor yapan görme engellilerin hayatındaki değişikliklerin incelenmesi*. II. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi, Batman Üniversitesi, Batman.
- Cumurcu, B. E., Karlıdağ, R., & Almış, B. H. (2012). Fiziksel engellilerde cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 84-98.
- Çamur, C. (2013). *İşitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenlerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çavdar, B. (2011). *Öğretilebilir zihinsel engelli öğrencilerde beden eğitimi ve spor aktivitelerinin toplumsallaşma düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demirbilek, M. (2013). Zihinsel engelli bireylerin ve ailelerinin gereksinimleri. *Turkish Journal of Family Medicine And Primary Care*, 7(3), 58-64.
- Demirdağ, M. (2010). *Sporun öğretilebilir zihinsel engelli çocukların sosyalleşmeleri üzerine etkisinin araştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Doğan, İ., & Çitil, M. (2011). Engelli çocuk ve ergenlerin sosyolojik boyutu. Kulaksızoğlu, A (Hazırlayan). *Engelli çocuk ve ergenlerin hakları el kitabı* (ss. 29-44). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Duman, S., & Sukan, H. D. (2014, Mayıs). *Fiziksel aktivitenin zihinsel engelli çocukların sosyalleşmesine etkisi*. II. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi, Batman Üniversitesi, Batman.
- Eraslan, M., & Hekim, M. (2015, Mayıs). *Özel eğitime muhtaç çocuklarda psiko-motor ve psiko-sosyal gelişimin desteklenmesinde spora katılımın önemi*. VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Esatbeyoğlu, F., & Karahan, B. G. (2014). Engelli bireylerin fiziksel aktiviteye katılımlarının önündeki engeller. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 25(2), 43-55.
- Esen, S. (2010). *Otistik çocuklarda hareket eğitimi ile sosyalleşme denemesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güner, B. (2015a). Engelli çocukların gelişimlerinin desteklenmesinde sportif rekreasyon etkinliklerinin önemi. Şimşek, K. Y., & Tütüncü Ö. (Ed.). *III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 139-148). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Guner, B. (2015b). The Evaluation of the problems related to the women's not being able to participate in recreation activities. *Journal of International Sport Sciences*, 1(1), 22-29.
- Hekim, M. (2014, Haziran). *Özel eğitime muhtaç çocuklarda fiziksel aktivite ve spora katılımın fiziksel, motorsal ve sosyal gelişim üzerine etkileri*. VI. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- İlhan, E. L., & Esentürk, O. K. (2014). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ölçeği (ZEBSEYFÖ) geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 315-324.
- Kayrak, R. (2014). *Zihinsel engelli çocukların eğitimi*. Aydın: T.C. Efeler Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayını. Yayın No: 2.
- Keskin, B., Güvendi, B., & Altıncı, E. E. (2014, Mayıs). *Sporun bedensel engellilerin sosyalleşmeleri üzerine etkisi*. I. Uluslararası Spor Bilimleri turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Keskin, Ö. (2014). Çocuklarda beden eğitimi ve spora katılımın sosyal gelişim üzerine etkileri. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-6.
- Koparan, Ş. (2003). Özel ihtiyaçları olan çocuklarda spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 153-160.
- Korkmaz, B. (2003). Otizm. Kulaksızoğlu A (Editör). *Farklı gelişen çocuklar*. (ss. 81-114). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Namlı, S. (2012). *Spor yapan ve yapmayan otistik engelli bireylerin davranış ve motor performanslarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Özbey, Ç. (2006). *Çocuk gelişiminde yaşanan sorunlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Özen, Ü., Eygü, H., & Kabakuş, A. K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet Ve Saldırganlık Algıları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 7, 323-342.
- Özgür, İ. (2011). *İlköğretimde kaynaştırma*. Karahan Kitabevi. Adana.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., & Eripek, S. (2002). *Özel eğitime muhtaç çocuklar: Özel eğitime giriş*. 11. Baskı. Kartepe yayınları. Ankara.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye'de engelli gerçeği*. İstanbul: MÜSİAD cep kitapları.
- Pan, C. Y. (2010). Effects of water exercise swimming program on aquatic skills and social behaviors in children with autism spectrum disorders. *Autism*, 14(1), 9-28.
- Ramazanoğlu, F., Karahüseyinoğlu M. F., Demirel E. T., Ramazanoğlu M. O., & Altungül O. (2005). Sporun toplumsal boyutlarının değerlendirilmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 153-157.

- Shargorodsky, J., Curhan, S. G., Curhan, G. C., & Eavey, R. (2010). Change in prevalence of hearing Loss in US adolescents. *JAMA*, 304(7), 772-778.
- Şahin, S., & Işıtan, S. (2010, Ekim). *Özel sporların özel oyuncusu olmak: Vaka sunumu*. II. Ulusal Engelli Bireyler İçin Fiziksel Aktivite Çalıştayı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Şenel, H. G. (2009). Otizmlili bireylerle akranlarının spor ve sanat etkinlikleri aracılığıyla etkileşimde buldukları iki örnek uygulama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(2), 65-72.
- Şirinkan, A. (2011). 10-15 Yaş İtirme Engelli Öğrencilerde Sportif Eğitsel Oyunların Fiziksel Gelişimlerine Etkisinin Araştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13 (Özel Sayı): 74-80.
- Taşkın, R. (2014, Mayıs). *Sporda engel yok*. II. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi, Batman Üniversitesi, Batman.
- Tortop, H. S., Kandemir, B., Kata, Ö. E., & Demir, F. (2014). Öğretmen adaylarının zihinsel engelli birey kavramına ilişkin algıları. *İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 307-322.
- Ulusik, V., & Pepe, K. (2015). Investigaion of Stress And Aggression Level of High School Students in Terms of Some Variables. *Journal of International Sport Sciences*, 1(1), 1-13.
- Yaman, T. (2015). *Beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylerin sosyal beceri kazanımları üzerine etkisinin araştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Yetim, A. A. (2014, Mayıs). *Engelliler sporuna sosyolojik yaklaşım*. II. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Bildiri Özetleri kitabı, Batman Üniversitesi, Batman.

EXTENDED ABSTRACT

Disability is a condition playing a part in many people's life which prevents them from fulfilling many functions they possess. Interventions to be conducted on the handicapped depending on the type of disability and arrangements to eliminate disadvantages are numerous (WHO 2011). In United Nations General Assembly report, it is stated that 10% percent of world population is consisted of handicapped individuals. In many countries including Turkey, approximations of World Health Organisation (WHO) are used in data pertaining to numeric distribution of handicapped individuals. It is set forth that 2/3 of handicapped population in the world lives in developing countries. It is agreed that there are roughly 8.8-5 millions of handicapped individuals living in Turkey; and it is specified that handicapped individuals and their family they are living with make a critical number like 25 million. It is expressed that approximately 2 million handicapped individuals living in Turkey are disabled people in working age. Besides, labour participation rate of the handicapped in our country is about 78% (Yetim, 2014).

All the people in the world possess the rights to be born and participate in society on equal terms. However, due to their social traits, cognitive and physical disabilities, some people are deprived of many social rights. The majority of the people in question are consisted of the handicapped. Therefore, challenges experienced by the handicapped are on top spots among global problems (Subaşıoğlu 2008). While individual differences faced by people having a normal development affect their life, it is also possible for the handicapped to have various problems in their development period depending on their disabilities. Their level of competence and incompetence is determinant in problems the handicapped will go through in

their development period. Their level of meeting societies' expectations decreases basing on the individual's type of disability and level of incompetence (İlhan & Esentürk, 2014).

Today the concept of sport is one of the easiest ways in terms of people's physical, emotional and social development, facilitating group working, ensuring interdependence and gaining a membership of society. Along with being a series of physical activities, sport means a concept that helps individual's socialising by providing a sense of individual and social identity and feeling of being a member of group. Sport contributes in creation of many precious social values and making them continuous. Sport can achieve this function in many ways. The fact that people can find a place where they can express themselves and they participate in socialising process by at least supporting such activities in sport help their psycho-social development (Küçük & Koç, 2004).

Sport contributes forming values and behaviours that are necessary in stability of the individuals and society. A significant result of socialising process is playing a part. People learn their specific social roles, almost every person becomes socialised through games, sports and other activities in their childhood. These activities play a great preparative part in learning roles such as a good citizen, friend, responsible neighbour, good student, co-working, leadership etc. Sports can achieve this function through numerous methods. Popularity of sport and the fact that it does not discriminate social class, race, sex and age help it to fulfil its social roles easier. With its incredible attractiveness and appearance, sport also goes beyond limits of tension and conflict and makes it possible to establish communication among societies. Sports have the power to turn individuals into a team member of a family, neighbourhood, city or a nation. Some researchers claimed that sports frequently functioned as a catalyser in resistance and social change (Küçük & Koç, 2004).

Due to radical changes brought by industrialisation, people expressing themselves and participating in sport activities for self-improvement and actualisation became substantially significant. Furthermore, due to its contributions in people, sports activities became an important concept for segments of society. Within this scope, sport activities addressing to every segment within the society are taken up in different forms for handicapped individuals as well (Konar & Yıldırım 2012). In previous researches, it is pointed out that sportive and recreative activities to be applied on handicapped individuals will bring in many benefits for the disabled. It is emphasized that participation to sportive and recreational activities of utmost importance so as to improve sportive performances of handicapped individuals, to reveal their sportive skills, to develop their individual and social skills and to help them socially beneficial individuals (Bayazıt ve ark. 2014).

Joining to sport activities has certain benefits for the handicapped as it has for people with normal development. One of these benefits is encountered in the field of social development. Research findings in literature indicate that participation in sport activities support social development of handicapped individuals depending on their type and level of disability. In this research as well, it is aimed to evaluate the effects of participation in sport activities on social development of the handicapped. In this research, compilation research model, which is frequently utilised in literature, is used. Within this scope, first step is to reach previous research on this subject.

When the data in literature are assessed, it is observed that sports have social and social dimensions; participation in sports supports social development and contributes in socialising processes of people. Due to such characteristics, sport activities are often used in supporting

social developments of handicapped individuals. Within this framework, it is possible to state that each sport activity is a “therapy and rehabilitation” means supporting social development in the handicapped. Research findings in literature also prove that attendance in sport activities support social development. Considering research findings, it can be said that it is required to increase participation of the handicapped in sport activities and to take measures aimed at supporting their social development.